ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420228121
Lietas arhīva Nr. AA43-0190-23/4
ECLI:LV:ADAT:2023:0314.A420228121.6.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Roze Paegle,
tiesneses Irina Kaļiņina un Santa Liniņa

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc SIA "Riva Marine" pieteikuma par pienākuma uzlikšanu Valsts ieņēmumu dienestam izdot labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuru SIA "Riva Marine" tiktu piešķirts atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas krituma kompensēšanai par 2021.gada maiju, sakarā ar SIA "Riva Marine" apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 31.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2021.gada 1.jūnijā Valsts ieņēmumu dienestā (turpmāk – dienests) tika saņemts pieteicējas SIA "Riva Marine" iesniegums par valsts atbalsta piešķiršanu, proti, par atbalsta piešķiršanu pieteicējai apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai par 2021.gada maiju.

Ar dienesta Nodokļu nomaksas veicināšanas pārvaldes Trešās pievienotās vērtības nodokļa daļas Pirmās nodaļas vadītāja 2021.gada 28.jūnija lēmumu Nr.33.17-3/17.9.1/67440 (turpmāk – sākotnējais lēmums) pieteicējas iesniegums tika noraidīts.

Sākotnējo lēmumu pieteicēja apstrīdēja.

[2] Ar dienesta ģenerāldirektora 2021.gada 6.augusta lēmumu Nr.33.17-6/22.10/8621 (turpmāk – Lēmums) sākotnējais lēmums atstāts negrozīts, pamatojoties uz turpmāk norādītajiem apsvērumiem.

[2.1] Atsaucoties uz Ministru kabineta 2020.gada 10.novembra noteikumiem Nr.676 "Noteikumi par atbalstu Covid-19 krīzes skartajiem uzņēmumiem apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai" (turpmāk – Noteikumi Nr.676), dienests konstatēja, ka pieteicējas 2021.gada maijā deklarētais pamatdarbības veids ir "Pārējo cilvēkresursu vadība" (NACE kods 78.30), kas ir iekļauts Noteikumu Nr.676 2.pielikumā "Ierobežoto nozaru saraksts".

Ņemot vērā minēto, Noteikumu Nr.676 16.8.apakšpunktā ietvertais nosacījums liedz iespēju piešķirt pieteicējai atbalstu apgrozāmo līdzekļu plūsmas krituma kompensēšanai par 2021.gada maiju.

[2.2] Ir strīds par to, vai dienests ir tiesīgs piemērot Noteikumu Nr.676 16.8.apakšpunktu, kas stājās spēkā 2021.gada 8.jūnijā.

Ministru kabineta 2021.gada 29.aprīļa noteikumi Nr.276 "Grozījumi Ministru kabineta 2020.gada 10.novembra noteikumos Nr.676 "Noteikumi par atbalstu Covid-19 krīzes skartajiem uzņēmumiem apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai" (turpmāk – Grozījumi), ar kuriem Noteikumos Nr.676 tika iekļauts 16.8.apakšpunkts, tika pieņemti 2021.gada 29.aprīlī, publicēti "Latvijas Vēstnesī" 2021.gada 6.maijā, bet stājās spēkā 2021.gada 8.jūnijā.

Atbilstoši Grozījumu sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumā (anotācijā) norādītajam kopš 2021.gada 6.aprīļa ārkārtas situācijas stāvoklis ir pārtraukts, tādējādi virkne nozaru, kuru darbība ārkārtas situācijā bija apturēta, turpmāk var nodrošināt savu saimniecisko darbību. Noteikumu projekts paredz, ka tā pielikumā iekļautajām nozarēm tiek pārtraukta atbalsta izsniegšana ar 2021.gada maiju.

Iesnieguma atbalstam iesniegšana nenodibina tiesiskās attiecības, un, izskatot iesniegumu, jāpiemēro spēkā esošās tiesību normas, kas paredz atbalsta pārtraukšanu ar 2021.gada maiju. Tādējādi Noteikumu Nr.676 16.8.apakšpunkts netika piemērots ar atpakaļejošu spēku, un pārvaldei nebija pamata piešķirt pieteicējai atbalstu apgrozāmo līdzekļu plūsmas krituma kompensēšanai par 2021.gada maiju.

[2.3] Pieteicējai nebija pamata paļauties, ka tās iesniegums atbalstam tiks izskatīts atbilstoši tiesību normām, kas bija spēkā iesnieguma iesniegšanas brīdī. Publiskajās tiesībās jaunā tiesību norma parasti ir piemērojama tiem apstākļiem, kuri radušies pirms, bet turpinās pēc jaunās tiesību normas spēkā stāšanās (ievadītiem jeb turpinātiem apstākļiem), respektīvi, jaunajai tiesību normai ir tūlītējs spēks.

Tiesiskās paļāvības princips nav pārkāpts, jo pieteicējai nevarēja rasties tiesiski aizsargājama paļāvība, ka iesniegums atbalstam tiks izskatīts līdz

2021.gada 8.jūnijam.

[3] Pieteicēja vērsās tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru pieteicējai tiktu piešķirts atbalsts apgrozāmo līdzekļu plūsmas krituma kompensēšanai par 2021.gada maiju, izdošanu.

Pieteikumā ietverti turpmāk minētie argumenti.

[3.1] Ar iesniegumu par atbalsta piešķiršanu pieteicēja vērsās iestādē 2021.gada 1.jūnijā, kad Noteikumu Nr.676 16.8.apakšpunkts vēl nebija spēkā. Tiesību normām nav atpakaļejoša spēka.

[3.2] Pieteicēja atsaucas uz Oficiālo publikāciju un tiesiskās informācijas likuma 9.panta ceturto daļu, Administratīvā procesa likuma 17.panta ceturto daļu un Senāta 2011.gada 24.novembra spriedumu lietā Nr.SKA-708/2011 (Nr.A420743410).

Veicot Grozījumus, netika pieņemti pārejas noteikumi, kas regulētu 16.8.apakšpunkta piemērošanu.

[3.3] Tā kā iesniegums tika iesniegts laikā, kad vēl nebija spēkā Noteikumu Nr.676 16.8.apakšpunkts, minētā tiesību norma izskatāmajā gadījumā nav piemērojama. Turklāt, vēršoties iestādē ar iesniegumu, pieteicēja nezināja, kad stāsies spēkā jaunā tiesību norma. Pieteicējas ieskatā Lēmums ir pieņemts patvaļīgi.

[4] Rakstveida paskaidrojumā dienests pieteikumu neatzīst, bet uztur Lēmumā norādīto pamatojumu.

[5] Administratīvā rajona tiesa ar 2022.gada 31.maija spriedumu pieteikumu noraidīja.

Spriedumā ietverti turpmāk minētie apsvērumi.

[5.1] Pamatojoties uz Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma 15.panta trešo daļu, Noteikumos Nr.676 tika noteikti kritēriji un kārtība granta piešķiršanai Covid-19 krīzes skartajiem nodokļu maksātājiem apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai.

Saskaņā ar Noteikumu Nr.676 2.punktu par grantu šo noteikumu izpratnē uzskata valsts atbalstu, ko piešķir Covid-19 krīzes skartam uzņēmumam apgrozāmo līdzekļu plūsmas krituma kompensēšanai, lai pārvarētu Covid-19 infekcijas otro izplatīšanās vilni. Atbalsts pieejams par laikposmu no 2020.gada 1.novembra līdz 2021.gada 31.maijam (*redakcijā, kas bija spēkā laika periodā, par kuru tiek prasīts atbalsts*).

Atbilstoši Noteikumu Nr.676 16.8.apakšpunktam atbalstu nepiešķir uzņēmumiem, kas veic saimniecisko darbību šo noteikumu 2.pielikumā minētajās nozarēs, pamatojoties uz šo noteikumu 8.punktā minēto iesniegumu par 2021.gada maiju un jūniju.

Minētā tiesību norma stājās spēkā 2021.gada 8.jūnijā.

Pieteicējas deklarētais pamatdarbības veids 2021.gada maijā bija "78.30 Pārējo cilvēkresursu vadība" un "78.20 Nodrošināšana ar personālu uz laiku", kas atbilst Noteikumu Nr.676 2.pielikumā noteiktajām nozarēm.

[5.2] Lietā ir strīds, vai, izskatot pieteicējas 2021.gada 1.jūnija iesniegumu atbalstam, dienests bija tiesīgs piemērot Noteikumu Nr.676 16.8.apakšpunktu, kas stājās spēkā 2021.gada 8.jūnijā.

[5.3] Jau 2021.gada 29.aprīlī Ministru kabinets paredzēja, ka atbalstu nepiešķirs uzņēmumiem, kas veic saimniecisko darbību Noteikumu Nr.676 2.pielikumā minētajās nozarēs, pamatojoties uz šo noteikumu 8.punktā minēto iesniegumu par 2021 gada maiju.

Atsaucoties uz Grozījumu anotāciju un Ministru kabineta 2021.gada 27.maija noteikumiem Nr.334 "Grozījumi Ministru kabineta 2020.gada 10.novembra noteikumos Nr.676 "Noteikumi par atbalstu Covid-19 krīzes skartajiem uzņēmumiem apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai"" (turpmāk – Noteikumi Nr.334), ar kuriem Noteikumi Nr.676 tika papildināti ar $8.^1$punktu, tiesa konstatēja, ka, lai pieteiktos atbalstam par 2020.gadu un periodu no 2021.gada janvāra līdz maijam, uzņēmumam līdz 2021.gada 15.jūnijam bija elektroniski jāiesniedz dienestā attiecīgs iesniegums, izmantojot dienesta Elektroniskās deklarēšanas sistēmu (turpmāk – EDS).

Līdz ar to normatīvā akta izdevējs 2021.gada 29.aprīlī bija paredzējis un 2021.gada 27.maijā precizējis kārtību pabalsta pieprasīšanai pēc ārkārtējās situācijas stāvokļa pārtraukšanas 2021.gada 6.aprīlī, attiecinot to uz laikposmu arī par 2021.gada maiju. No minētā ir konstatējama likumdevēja skaidra griba atbalstu nepiešķirt uzņēmumiem, kas veic saimniecisko darbību noteikumu 2.pielikumā minētajās nozarēs, sākot no 2021.gada maija.

Gan Grozījumos, gan arī Noteikumos Nr.334, kas noteica izmaiņas, bija ietverta spēkā stāšanās klauzula, proti, ka noteikumi stājas spēkā nākamajā dienā pēc tam, kad oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" publicēts paziņojums par to,

ka Eiropas Komisija pieņēmusi lēmumu par šajos noteikumos paredzētā komercdarbības atbalsta saderību ar Eiropas Savienības iekšējo tirgu. Ekonomikas ministrija pēc tam, kad Eiropas Komisija pieņēmusi lēmumu par komercdarbības atbalsta saderību ar Eiropas Savienības iekšējo tirgu, nosūta attiecīgu paziņojumu publicēšanai oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis".

Līdz ar to saskaņošanas procedūru dēļ ar Eiropas Komisiju Noteikumu Nr.676 grozījumu spēkā stāšanās bija ar attiecīgu laika nobīdi pēc to pieņemšanas.

[5.4] Publiskajās tiesībās pastāv princips, ka tiesību normai ir tūlītējs spēks un tā ir attiecināma arī uz pirms tiesību normas spēkā stāšanās ievadītiem, bet joprojām turpinātiem apstākļiem. Proti, attiecībā uz publiskās tiesības regulējošām normām darbojas princips, ka tās piemērojamas no to stāšanās spēkā (*sk. Kalniņš E. Tiesību normu spēkā esamība un intertemporālā piemērojamība, Likums un tiesības, 2000., Nr.7, 219.lpp.*).

Tiesa un iestāde nevar atteikties piemērot tiesību normu, kas ir spēkā un kuras piemērošanas priekšnosacījumi ir iestājušies (*sk. Senāta 2005.gada 30.augusta sprieduma lietā Nr.SKA-330/2005 11.punktu, 2005.gada 11.janvāra sprieduma lietā Nr.SKA-13/2005 11.punktu un 2006.gada 14.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-23/2006 13.punktu, kā arī 2006.gada 24.oktobra sprieduma lietā Nr.SKA-374/2006 8.1. un 8.2.punktu*).

Ja tiesību norma ir piemērojama uz apstākļiem, kas ir ievadīti pirms tās spēkā stāšanās, bet turpinās pēc tam, ir veicama tiesību normu adresātu tiesiskās paļāvības analīze, izvērtējot, vai izmainītais tiesiskais regulējums ir aizskāris tiesību normu adresātu tiesisko paļāvību uz iepriekš noteiktā regulējuma pastāvēšanu (*sk. Onževs M. Par neīsta atpakaļejoša spēka izpratni Latvijas tiesu nolēmumos, Jurista vārds, 26.03.2013. Nr.12 (763)*).

Tiesiskās paļāvības princips nozīmē, ka persona var paļauties uz to, ka tiesības un likumiskās intereses, kuras tā ir ieguvusi, tai vēlāk netiks atņemtas. Šā principa pamatā ir personas paļaušanās uz valsts tiesisku un konsekventu rīcību (*sk. Satversmes tiesas 2012.gada 25.janvāra sprieduma lietā Nr.2011-08-01 10.punktu*). Tiesiskās paļāvības princips cita starp noteic arī to, ka personas reiz iegūtās tiesības nevar pastāvēt neierobežoti ilgi, proti, šis princips nedod pamatu ticēt, ka reiz noteiktā tiesiskā situācija nekad nemainīsies (*sk. Satversmes tiesas 2004.gada 25.oktobra sprieduma lietā Nr.2004-03-01 9.3.punktu*).

Lai konstatētu, vai pieteikuma iesniedzējam ir radusies tiesiskā paļāvība uz konkrētu tiesību saglabāšanu vai īstenošanu, jāizvērtē tas, vai viņa paļaušanās uz apstrīdētajām normām ir likumīga, pamatota un saprātīga un vai tiesiskais regulējums pēc savas būtības ir pietiekami noteikts un nemainīgs, lai tam varētu uzticēties (*sk. Satversmes tiesas 2002.gada 19.marta sprieduma lietā Nr.2001-12-01 secinājumu daļas 3.2.punktu, 2004.gada 25.oktobra sprieduma lietā Nr.2004-03-01 7.punktu un 2006.gada 8.novembra sprieduma lietā Nr.2006-04-01 21.punktu*).

Izvērtējot to, vai ir ievērots saprātīgs līdzsvars starp nepieciešamību aizsargāt personu tiesisko paļāvību un nepieciešamību nodrošināt sabiedrības intereses, jāņem vērā tas, vai ir paredzēta saudzējoša pāreja uz jauno tiesisko regulējumu. Saudzējoša pāreja var izpausties kā saprātīga pārejas termiņa noteikšana vai kompensācijas paredzēšana (*sk. Satversmes tiesas 2003.gada 25.marta sprieduma lietā Nr.2002-12-01 secinājumu daļas 2.punktu*). Saudzējošu pāreju iespējams noteikt arī ar citiem mehānismiem. Atsevišķos gadījumos, samērojot tiesiskās paļāvības ierobežojuma apmēru un tiesiskā regulējuma maiņas nepieciešamību un steidzamību, atkāpšanās no personai garantētajām tiesībām pieļaujama arī bez pārejas perioda. Turklāt saudzējošas pārejas esamība var nebūt vienīgais kritērijs, kas izšķir to, vai saprātīgs līdzsvars ir ievērots (*sk. Satversmes tiesas 2009.gada 26.novembra sprieduma lietā Nr.2009-08-01 25.punktu*).

[5.5] Tiesa konstatēja, ka atbalsts tika paredzēts Covid-19 krīzes skartajiem uzņēmumiem apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai. Atbalsta piešķiršanas mērķis bija saistīts ar krīzes situāciju, tas bija paredzēts uz noteiktu laiku. Tiklīdz ārkārtas situācijas stāvoklis tika pārtraukts un atsevišķās nozarēs strādājošo uzņēmumu darbība tika atjaunota, valstij vairs nebija pamata turpināt piešķirt budžeta līdzekļus attiecīgajiem uzņēmumiem.

Saskaņā ar tiesu prakses atziņām, izskatot pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, jāvērtē tie tiesiskie un faktiskie apstākļi, kas pastāvēja līdz lietas izskatīšanas pabeigšanai. Izņēmums ir gadījumā, ja pieprasītais labums ir saistīts ar konkrētu laika periodu vai ja tiesību normas grozījuma gadījumā pārejas noteikumos noteikts citādi (*sk. Senāta 2009.gada 11.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-345/2009 10.punktu un 2015.gada 3.marta sprieduma lietā Nr.SKA-53/15 5.punktu*).

Izskatāmajā lietā ir prasījums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu (labuma iegūšanu), tāpēc uz izskatāmo gadījumu nav attiecināmas Senāta 2011.gada 24.novembra spriedumā lietā Nr.SKA-708/2011 ietvertās atziņas par ierobežojumus noteicošām tiesību normām.

Vērtējot Noteikumu Nr.676 normas, tiesa secināja, ka atbalsta piešķiršanas galvenie kritēriji ir apgrozījuma kritums un atbalsta periods, proti, mēnesis, par kuru atbalsts tiek pieprasīts, nevis iesnieguma iesniegšanas diena. Likumdevējs vairs nebija paredzējis atbalsta piešķiršanu noteiktās nozarēs pēc ārkārtas situācijas stāvokļa pārtraukšanas, ņemot vērā prognozējamo situāciju konkrētā atbalsta periodā, par kuru lietā ir strīds, proti, 2021.gada maijā. Pretēja interpretācija novestu pie nevienlīdzīgas situācijas, ka, iesniedzot iesniegumu līdz 2021.gada 8.jūnijam, atbalsts būtu jāpiešķir, bet, iesniedzot iesniegumu pēc 2021.gada 8.jūnija, par to pašu atbalsta periodu atbalsts nebūtu jāpiešķir.

Pārsūdzētā administratīvā akta izdošanas brīdī Noteikumu Nr.676 16.8.apakšpunkts bija spēkā.

[5.6] Vērtējot tiesiskā regulējuma pārejas mehānismu, tiesa secināja, ka normatīvā akta izdevējs bija paredzējis atbalstu nepiešķirt nevis no 2021.gada 6.aprīļa, bet no nākamā mēneša pēc ārkārtas situācijas stāvokļa pārtraukšanas. Līdz ar to ir ievērots saprātīgs līdzsvars starp interesēm, kuru nodrošināšanas dēļ tiesiskais regulējums tika mainīts.

Atsaucoties uz Oficiālo publikāciju un tiesiskās informācijas likuma 2.panta otro daļu, tiesa noraidīja pieteicējas argumentu, ka iesnieguma iesniegšanas brīdī tā nezināja par tiesiskā regulējuma izmaiņām, jo 2021.gada 6.maijā Grozījumi tika publicēti oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis".

[6] Par Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 31.maija spriedumu pieteicēja iesniedza apelācijas sūdzību, kurā ir norādīti pēc būtības tādi paši argumenti kā pieteikumā, kā arī turpmāk minētie iebildumi par pirmās instances tiesas spriedumu.

[6.1] Pieteicēja nepaļāvās uz to, ka tiesiskā situācija nekad nemainīsies, bet 2021.gada 1.jūnijā iesniedza dienestam iesniegumu atbalsta piešķiršanai par iepriekšējo periodu (maiju). Pieteicēja nepretendēja uz turpmāku pabalsta saņemšanu, ja tiktu veiktas izmaiņas normatīvajos aktos.

[6.2] Tiesa ir atsaukusies uz tiesu prakses atziņām un norādījusi, ka ir jāvērtē apstākļi, kas pastāvēja līdz lietas izskatīšanas pabeigšanai, un ka izņēmums ir gadījumā, ja pieprasītais labums ir saistīts ar konkrētu laika periodu (kā tas ir izskatāmajā gadījumā). Pieteicējai nav saprotams, kādēļ tiesa neņēma vērā, ka šis ir izņēmuma gadījums.

[6.3] Tiesa uzskatīja, ka pieteicējas piedāvātā tiesību normu interpretācija novestu pie nevienlīdzīgas situācijas atkarībā no tā, vai iesniegums tiek iesniegts pirms vai pēc 8.jūnija.

Minētajai tiesas norādei pieteicēja daļēji piekrīt, jo situācija patiešām veidojas nevienlīdzīga, taču nav pieļaujams to risināt uz privātpersonas (šajā gadījumā – pieteicējas), kas iesniedza iesniegumu līdz 8.jūnijam, rēķina.

Nodrošināt tiesisko vienlīdzību ir valsts (nevis privātpersonas) uzdevums. Nebija šķēršļu izdot normatīvā akta pārejas noteikumus, kuros būtu ietverta kārtība, kādā izskatāmi iesniegumi pārejas periodā. Līdz ar to ir konstatējams likumdevēja brāķis, taču tas privātpersonai nevar radīt negatīvas sekas.

[7] Dienests rakstveida paskaidrojumā apelācijas sūdzību neatzīst, bet piekrīt Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 31.maija spriedumam.

Motīvu daļa

[8] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa administratīvo lietu izskata rakstveida procesā.

Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka nav nepieciešams noteikt šīs lietas izskatīšanu mutvārdu procesā, jo no lietā esošajiem dokumentiem ir iespējams gūt pilnīgu priekšstatu par izskatāmo jautājumu. Lietā esošie pierādījumi ir pietiekami, kā arī procesa dalībnieki ir īstenojuši tiesības sniegt paskaidrojumus par lietas apstākļiem, tāpēc šīs lietas izskatīšana mutvārdu procesā nav lietderīga.

[9] Pieteicēja lūdz uzdot dienestam izdot tai labvēlīgu administratīvo aktu par valsts atbalsta piešķiršanu, proti, atbalsta apgrozāmo līdzekļu plūsmas krituma kompensēšanai par 2021.gada maiju. Savukārt, ja vairs nav iespējams izdot tās prasīto administratīvo aktu, pieteicēja lūdz uzdot dienestam atlīdzināt tai nodarīto kaitējumu (zaudējumus) nepiešķirtā atbalsta apjomā.

Apgabaltiesa ņem vērā, ka Noteikumu Nr.676 24.punkts (*spēkā esošajā redakcijā*) noteic, ka lēmumu par atbalsta piešķiršanu pieņem līdz 2022.gada 30.jūnijam saskaņā ar Eiropas Komisijas 2020.gada 19.marta paziņojumu "Pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid19 uzliesmojuma situācijā" (C(2020)1863).

Ievērojot Noteikumu Nr.676 24.punktā noteikto termiņu atbalsta piešķiršanai (tas ir beidzies), vairs nav pieļaujams pieteikumā norādītais prasījums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, taču apgabaltiesa var izvērtēt dienesta pieņemtā Lēmuma tiesiskumu.

Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa precizē pieteikuma priekšmetu, proti, pieteikums ir par Lēmuma atzīšanu par prettiesisku (atbilstoši Administratīvā procesa likuma 184.panta otrajai daļai).

[10] Pārbaudījusi lietas materiālus, apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[11] Izvērtējusi pirmās instances tiesas spriedumā ietverto pamatojumu, apgabaltiesa konstatē, ka Administratīvā rajona tiesa ir noskaidrojusi lietā būtiskos apstākļus, kā arī ir pareizi interpretējusi lietā piemērojamās tiesību normas. Apgabaltiesa atzīst, ka Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 31.maija spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams. Minētos secinājumus neietekmē prasījuma precizēšana, jo, izskatot pieteikumu par Lēmuma atzīšanu par prettiesisku, jāpiemēro tās pašas tiesību normas, kā arī jāvērtē tie paši apstākļi un pierādījumi.

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu, apgabaltiesa pievienojas Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 31.maija sprieduma motivācijai.

[12] Atbildes uz apelācijas sūdzībā ietvertajiem argumentiem ir rodamas pirmās instances tiesas spriedumā, papildus apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

[13] Noteikumu Nr.676 (*redakcijā, kas bija spēkā pārsūdzētā administratīvā akta izdošanas brīdī*) 16.8.apakšpunkts noteica, ka atbalstu nepiešķir uzņēmumiem, kas veic saimniecisko darbību šo noteikumu 2.pielikumā minētajās nozarēs, pamatojoties uz šo noteikumu 8.punktā minēto iesniegumu par 2021.gada maiju un jūniju.

Lietā nav strīda, ka pieteicēja veic saimniecisko darbību nozarē, kas iekļauta noteikumu 2.pielikumā.

Lietā ir strīds par to, vai izskatāmajā gadījumā ir pamats piemērot Noteikumu Nr.676 normas redakcijā, kas stājās spēkā 2021.gada 8.jūnijā, ņemot vērā, ka iesniegumu atbalsta saņemšanai pieteicēja iesniedza 2021.gada 1.jūnijā.

Saskaņā ar tiesu prakses atziņām tiesiskā valstī parasti nav pieļaujams piemērot personai nelabvēlīgas tiesību normas ar atpakaļvērstu spēku, kas nozīmē, ka tiesību normas nav pieļaujams piemērot tādām tiesiskām attiecībām, kas jau ir noslēgušās pirms šo tiesību normu spēkā stāšanās. Savukārt noteikt tūlītēju spēku tiesību normai attiecībā uz jau ievadītām, bet vēl nenoslēgtām tiesiskām attiecībām ir pieļaujams, jo īpaši publisko tiesību jomā (*sk. Senāta 2022.gada 31.augusta rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-100/2022 6.punktu*).

Ievērojot minēto, lai atzītu, ka attiecībā uz pieteicēju tiesību norma tikusi piemērota ar atpakaļejošu spēku, būtu jākonstatē, ka tiesiskās attiecības jau bija noslēgušās pirms tiesību norma stājās spēkā, taču šādi apstākļi izskatāmajā lietā nav konstatējami. Tas apstāklis, ka 2021.gada 1.jūnijā pieteicēja iesniedza pieteikumu atbalsta saņemšanai, vēl nepadara konkrētās tiesiskās attiecības par pabeigtām, turklāt iestāde nav pārkāpusi ne normatīvajos aktos noteikto kārtību, kādā bija jāizskata pieteicējas iesniegums par atbalsta saņemšanu, ne arī likumā noteikto administratīvā akta izdošanas termiņu. Konkrētās tiesiskās sekas tika noteiktas, izdodot pārsūdzēto administratīvo aktu.

[14] Atbilstoši Noteikumu Nr.676 8.punktam (*redakcijā, kas bija spēkā 2021.gada 1.jūnijā*), lai pieteiktos atbalstam par atbalsta periodu, uzņēmums līdz 2021.gada 15.jūnijam elektroniski iesniedz dienestā attiecīgu iesniegumu, izmantojot dienesta EDS.

No minētā secināms, ka iesniegumu par atbalsta piešķiršanu par 2021.gada maiju varēja iesniegt līdz 2021.gada 15.jūnijam.

Norādītajā laika periodā likumdevējs jau bija pieņēmis Grozījumus, jo krīzes situācija saistībā ar Covid-19 infekcijas izplatību bija mainījusies (ārkārtējā situācija tika pārtraukta 2021.gada 6.aprīlī), un vairs nebija nepieciešams ierobežot atsevišķu nozaru uzņēmumu (tostarp arī pieteicējas) darbību. Šie apstākļi pieteicējai bija zināmi, jo pirms atbalsta iesnieguma iesniegšanas (pieteicēja vērsās dienestā 2021.gada 1.jūnijā) Grozījumi tika publicēti oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" (2021.gada 6.maijā), kā arī oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" tika publicēts paziņojums par to, ka Eiropas Komisija ir pieņēmusi lēmumu par noteikumos paredzētā komercdarbības atbalsta saderību ar Eiropas Savienības iekšējo tirgu.

Valsts atbalstu bija paredzēts maksāt, lai tajās komercdarbības jomās, kuras visvairāk ietekmēja pandēmijas dēļ noteiktie ierobežojumi, strādājošie uzņēmēji pārvarētu krīzes periodu, tādēļ nevarēja rasties tiesiski aizsargājama paļāvība, ka valsts atbalsts tiks piešķirts arī pēc ārkārtējās situācijas pārtraukšanas. Kad ārkārtas situācija tika pārtraukta un atsevišķās nozarēs strādājošo uzņēmumu darbība tika atjaunota, valsts atbalsta piešķiršanai vairs nebija pamata.

Pirmās instances tiesa pareizi secināja, ka atbilstoši Noteikumu Nr.676 normām, valsts atbalsta piešķiršanas kritēriji ir apgrozījuma kritums un atbalsta periods, nevis iesnieguma iesniegšanas diena. Tāpat arī Administratīvā rajona tiesa pamatoti ņēma vērā to, ka likumdevējs bija paredzējis valsts atbalstu nepiešķirt nevis no 2021.gada 6.aprīļa, bet gan no nākamā mēneša pēc ārkārtas situācijas stāvokļa pārtraukšanas, un tādējādi ir ievērots saprātīgs līdzsvars starp interesēm, kuru nodrošināšanas dēļ tiesiskais regulējums tika mainīts.

Ņemot vērā likumdevēja izdarītos Grozījumus, pieteicējai nevarēja rasties tiesiski aizsargājama paļāvība, ka līdz 2021.gada 15.jūnijam (iesnieguma iesniegšanas termiņš dienesta EDS) nemainīsies atbalsta piešķiršanas nosacījumi par 2021.gada maiju.

[15] Būtiski ir tas, ka lietā izskatāmais strīda jautājums ir par valsts atbalstu.

Saskaņā ar tiesu prakses atziņām valsts atbalsta piešķiršanai ir jāizriet no tiesību normām, proti, atbilstoši Eiropas Savienības tiesībām netiek pašas par sevi atzītas subjektīvas tiesības pieprasīt un saņemt valsts atbalstu – atbalsts tiek piešķirts tādā apmērā, kādā valsts to nosaka (*sk. Senāta 2022.gada 7.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-163/2022 6.punktu*).

Kā jau iepriekš tika norādīts, likumdevējs bija noteicis, ka par 2021.gada maiju un jūniju valsts atbalsts vairs nepienākas uzņēmumiem, kuri savu saimniecisko darbību veic nozarē, kas iekļauta noteikumu 2.pielikumā.

Ievērojot minēto, nav pieļaujams, ka attiecībā uz atsevišķiem uzņēmumiem (kas savu saimniecisko darbību veic nozarē, kas ir iekļauta noteikumu 2.pielikumā) tomēr tiek izdarīts izņēmums atkarībā no iesnieguma iesniegšanas brīža. Šādu kritēriju normatīvie akti neparedz, turklāt šāds kritērijs nav uzskatāms par leģitīmu, lai attaisnotu atšķirīgu attieksmi un uzņēmēju (kuri atrodas tādos pašos apstākļos) nostādīšanu nevienlīdzīgā situācijā.

Likumdevējs noteica to personu loku, kam valsts atbalsts par 2021.gada maiju un jūniju vairs netiek piešķirts, tādējādi nav pieļaujama situācija, ka atsevišķām personām, kuras klasificējas likumdevēja noteiktajā personu lokā, valsts atbalsts par šiem periodiem tomēr tiktu piešķirts, turklāt par pamatu šādai atšķirīgai pieejai ņemot iesnieguma iesniegšanas brīdi.

Kā jau iepriekš tika norādīts, atbilstoši normatīvajam regulējumam iesniegumu par atbalsta piešķiršanu par maiju varēja iesniegt dienesta EDS līdz 2021.gada 15.jūnijam.

Līdz ar to nav tiesiska pamata pieteicējas piedāvātajai lietā piemērojamo tiesību normu interpretācijai, proti, ka gadījumā, ja iesniegums par valsts atbalsta piešķiršanu par maiju tiek iesniegts līdz 2021.gada 8.jūnijam, valsts atbalsts tomēr tiek piešķirts arī tiem uzņēmumiem, kuri savu saimniecisko darbību veic nozarē, kas iekļauta noteikumu 2.pielikumā.

Pieteicējas piedāvātā tiesību normu interpretācija ir pretēja likumdevēja gribai. Turklāt ir jāņem vērā arī tas, ka gadījumā, ja daļa uzņēmumu, kuri savu saimniecisko darbību veic nozarē, kas iekļauta noteikumu 2.pielikumā, saņemtu valsts atbalstu par strīdus periodu, bet daļa šādu uzņēmumu to nesaņemtu, tas kropļotu konkurenci, taču tas nebūtu taisnīgi, kā arī nav pieļaujams no konkurences tiesību viedokļa.

[16] Pieteicēja lūdz uzdot dienestam izdot tai labvēlīgu administratīvo aktu par valsts atbalsta piešķiršanu, proti, atbalsta apgrozāmo līdzekļu plūsmas krituma kompensēšanai par 2021.gada maiju. Savukārt, ja vairs nav iespējams izdot tās prasīto administratīvo aktu, pieteicēja lūdz uzdot dienestam atlīdzināt tai nodarīto kaitējumu (zaudējumus) nepiešķirtā atbalsta apjomā.

Apgabaltiesa jau norādīja, ka, ievērojot Noteikumu Nr.676 24.punktā noteikto termiņu atbalsta piešķiršanai (tas ir beidzies), vairs nav pieļaujams prasījums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Apgabaltiesa izvērtēja dienesta pieņemto Lēmumu un secina, ka Lēmums ir tiesisks un pamatots, jo tas atbilst likumdevēja gribai.

Ņemot vērā minēto, nav pamata lemt jautājumu par pieteicējai nodarītā kaitējuma vai zaudējumu atlīdzināšanu, jo dienesta rīcība (nepiešķirot pieteicējai valsts atbalstu apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai par 2021.gada maiju) bija tiesiska un pamatota.

Līdz ar to pieteikums ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt

SIA "Riva Marine" pieteikumu par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2021.gada 6.augusta lēmuma Nr.33.17-6/22.10/8621 atzīšanu par prettiesisku.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesneši:

R.Paegle I.Kaļiņina S.Liniņa